

УДК 165.62

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v046.2024.5>

А. Л. Гриценко

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-5940-4232>аспірантка кафедри філософії, історії
та соціально-гуманітарних дисциплін

Донбаського державного педагогічного університету

ФЕНОМЕНОЛОГІЯ СВІДОМОСТІ: ПРО НЕРЕДУКОВАНІ КОМПОНЕНТИ ДОСВІДУ

Постановка проблеми. Феноменологія перетворює свідомість на один із головних предметів філософії, робить його агентом, відповідальним за конституювання світу та формування смислових структур. Феноменологічна редукція є при цьому одним з головних понять даної теорії, шляхом, що дозволяє здійснити перехід від речей до феноменів, а від них до безпосереднього споглядання сутності, рух, що зазначений вже в платонізмі і який складає серцевину феноменологічного методу. У рамках розробки та застосування різних форм редукції, разом з принципом *epoché*, цілком доречно питання про умови застосування цих методів і про можливість існування нередукованих компонентів нашого досвіду. Проблема полягає не тільки в пошуку та експлікації таких даних, але, зрештою, і в можливості та межах самої феноменологічної редукції. Важлива частина цієї проблеми – це питання про причини неможливості застосування редукції у тих чи інших випадках, і у тому, чи пов'язано це з характеристиками самої свідомості.

Огляд останніх досліджень. Зазначена проблематика завжди привертала до себе увагу дослідників гуссерлевської феноменології. Це, по-перше, числені критики ідей філософа, насамперед по відношенню до самого феноменологічного методу, суперечки з приводу розуміння феноменологічної редукції, принципу *epoché* та результатів їх застосування. По-друге, це дослідження в рамках самої феноменологічної школи або, більш широко, феноменологічного руху. Останні пов'язані з проясненням сутності редукції, як певної мисленневої, тобто, раціональної практики, а також її інтерпретації, в залежності від концептуального розуміння самої свідомості. Сам Гуссерль присвячує феноменологічній редукції чимало своїх текстів, достатньо вказати на рукописи і примітки 1926–1935 років. [3].

Серед досліджень загального характеру слід вказати на класичну роботу Х. Шпігельберга [10], працю Дж. Паточки [9], дослідження поняття *epoché* у збірці наукових праць, що вийшла 2003 р., особливо роботу М. Генри, яка присвячена розгляду неінтенціональної феноменології [1]; статті Д. Джанико [6] і С. Люфта [7]. Слід відзначити також дослідження проблематики «Я» у гуссер-

лівській феноменології Е. Марбаха [8]. Важливо вказати також на числені роботи у цій царині видатного датського дослідника Дена Захаві, наприклад, дослідження трансцендентальної інтерсуб'єктивності [11].

Не буде перебільшенням сказати, що більшість спроб описати феноменологічну редукцію виявляють залежність від теоретичної моделі свідомості, якої дотримуються дослідники. В сучасній науці і філософії немає консенсусу щодо сутності свідомості і її характеристик, навіть саме існування свідомості у сенсі феноменологічної школи доволі часто ставиться під сумнів прихильниками сучасного скептицизму та емпіризму, як, наприклад, у концепції Д. Деннета. З точки зору останнього феноменологічна редукція взагалі неможлива, або є просто нонсенсом. Феноменологи також досить залежні від певної базової теорії свідомості, тому будь-яка розмова про редукцію або нередуковані компоненти свідомості повинна спиратися на ту чи іншу психологічну модель.

Мета статті полягає, по-перше, у визначенні та експлікації такої теоретичної моделі свідомості, що дозволить проявити всі надзвичайно різноманітні компоненти досвіду без обмежень, які накладає класична феноменологія. Слід врахувати, що свідомість зовсім не є якимось теоретичним конструктором, а є насамперед живим процесом, екзистенціальним проявом людини або ж самою екзистенцією, яка розкривається у численних актах світоспоглядання і смислоутворення.

По-друге, метою статті є визначення та експлікація самого феномену нередукованості у феноменологічному дискурсі і попередня класифікація нередукованих форм свідомості.

Виклад основного матеріалу. Існує чимало версій визначення феноменології, даних у різні часи її засновником. Всі вони виражають різні аспекти вчення, що розуміється як теорія або як всеосяжний метод дослідження. В одному ці визначення сходяться, а саме в прагненні уявити феноменологію як вершину піраміди пізнання, що реалізує ідеал абсолютної істини. Ось одне з визначень методу, дане Гуссерлем в 1909 р.: «Феноменологія як теорія сутності чистих даних феноменів має, як і будь-яка інша наука, своє обґрунтування. З іншого боку, вона займає особливо чудове ста-

новище в порівнянні з усіма іншими, оскільки вона є першою філософією в найсуворішому значенні слова, тієї, з якої виникають інші науки, що прагнуть отримати остаточне роз'яснення сенсу своїх досягнень. Поки воно (роз'яснення) не розвинене, нам не вистачає граничного, абсолютного знання у всіх науках, а оскільки саме філософія має представляти та реалізовувати ідеал абсолютного знання, всі науки стають філософіями, складовими частинами та підставами одного. Всеосяжна абсолютна теорія буття може з'явитись лише за допомогою феноменології» [4, с. 92].

В «Ідеях I», у своїй принциповій роботі, що виводить феноменологію на новий рівень, Гуссерль надає своїй теорії ще більшої ваги, буквально стверджує, що поява феноменології була підготовлена всією історією новоєвропейської філософії: «...феноменологія була потайною мрією всієї філософії Нового часу. Тяжіння до неї відчувається вже в дивовижно глибоких картезіанських роздумах, після – у психологізмі школи Локка. Юм вже майже вступає на її територію, хоча і з зав'язаними очима. Однак уперше по-справжньому її углядів Кант, його найвеличніші інтуїції стають більш зрозумілими тільки зараз, коли ми з усією свідомою ясністю розробили специфіку феноменологічної області» [2, с. 133].

У цій статті немає можливості уточнювати або заперечувати всі можливі визначення філософії, остання у своїх побудовах може бути визначена як сукупність або система способів створення смислів та оперування ними, при цьому, зрозуміло, що філософський текст є тим полем, на якому розгортається справжня філософська рефлексія. І лише після цього ми можемо приписати філософії ті характеристики, які зазвичай зустрічаються у її приватних дефініціях: філософія як наука, культурний феномен та ін. Так чи інакше, всі подібні визначення можуть бути прийняті лише як специфікації. Безпосередньо до цієї тези долучається ще один аспект розуміння філософії – її теоретичне конструювання та самовизначення. Це означає, що філософ не бере філософські проблеми безпосередньо з життя, із самого процесу світоспоглядання, а навпаки, конструює, створює їх у вільному творчому акті, у специфічному прагненні до смислу та розуміння. Філософська проблема, таким чином, є певним продуктом філософської рефлексії, внутрішнього сенсопоглиблення. Лише зробивши це, можна виявити більш-менш глибинну відповідність філософського роздуму та життя як такого. Можливо, саме тут криється причина постійної невідповідності між тими чи іншими філософськими побудовами та процесом життя у його безпосередності, власне феноменальними структурами буття.

Все це важливо мати на увазі саме при дослідженні творчості Гуссерля, який на всіх етапах

свого філософського розвитку був вірний своїй методологічній установці, що свідчить про принципові відмінності між ідеальними та реальними законами, між логічною та реальною необхідністю, про те, що ніяка мислима градація неспроможна скласти перехід між ідеальним і реальним. Формі самого феномену, що виявлена та схоплена свідомістю безпосередньо в акті чуттєвого споглядання, у Гуссерля відповідає ноєматична форма, що схоплює думку у відповідних смислових дескрипціях. Оскільки предметом для свідомості стає будь-яка річ, якість або відношення, за допомогою процедур екстериторіалізації, весь світ перетворюється для нього на наскрізну систему конституюючих актів свідомості.

Форма предмета і чиста смислова форма, таким чином, виступають як кореляти, проте семантична дистанція між ними настільки велика, що вони розташовані як би в різних контекстах, і лише іноді, за певним принципом, поєднуються один з одним. У певному сенсі, реальний предмет, тією мірою, як ми взагалі здатні говорити про його реальність, і його чиста ноєматична форма, що є результатом редукції, принципово несумісні. Лише умовно наша свідомість поєднує предмет і його форму, що надається в актах чуттєвого споглядання і ноєматичну предметність, яка формується в результаті феноменологічних процедур.

Вперше в рамках, окреслених феноменологічною редукцією, відкривається і сама предметність як така, вона в образі ноєматичної структури. Коли свідомість проходить через первинне споглядання та переживання, предмет уперше набуває смислових форм. Можна сказати, що завдяки своїй формі і, що важливо, завдяки своїй готовності бути інтенцією предмету, свідомість вперше і відкриває для себе предмет, але також відкриває для себе і свою власну природу і утверджується в ній. Тепер свідомість не тільки відсторонено спостерігає весь рухливий феноменальний ряд, чого вона в чистому вигляді ніколи і не робила, так само як і перестає відчувати будь-які відчуття з цього приводу. Вона вперше отримує можливість вдаватися до рефлексії щодо речі, іменувати її, означати, наділяти смислами, трансформувати, піддавати аналізу.

У разі, коли предмет, річ належить до внутрішнього досвіду свідомості, маємо справу з трансцендентальним об'єктом феноменології, тобто, навіть і не з феноменом як таким, а із ставленням, що уможливорює будь-який феноменальний об'єкт чи досвід у власному значенні цього слова. Важливо відзначити, що Гуссерль не заперечував того, що цей феноменологічний об'єкт є щось так чи інакше виведене з безпосереднього досвіду, це не лише позиція здорового глузду, а й загальна теза для всієї сучасної науки.

У повсякденному бутті цілком природно вважати, що факти свідомості з'являються лише як синтез тих чи інших сприйнятів і переживань, що будують феноменальний образ предмету. Це може бути охарактеризовано як прояв природної установки свідомості, яка сама по собі цілком безякісна, однак у ряді випадків закриває шляхи подальшого розгортання рефлексії. Більш істотною характеристикою цього внутрішнього об'єкта, внутрішньої речі, є те, що остання лежить в основі будь-якого феноменального виявлення. Самі ці підстави можуть мати різну природу, але частіше доводиться чути про їх логічні форми та трансцендентальні основи. Розглянемо їх докладніше, оскільки надалі нам знадобиться досить ясне і суворе їхнє розмежування. У загальному вигляді логічне та трансцендентальне, поряд з екзистенційним та трансцендентним є рівнями, на яких здійснюється будь-яка семантична інтерпретація реальних чи віртуальних смислових відносин, фактів та процедур.

Логічний рівень розгляду випереджає будь-який інший рівень, і чи не в цьому причина того, що Гуссерль бачив майбутнє філософії у вигляді суворої науки, що твердо вкорінена в деяких логічних підставах.

Для даного дослідження суттєво те, що Гуссерль відмовляється від повного ототожнення логічного та трансцендентального, припускаючи, що чиста логіка має лежати в основі будь-яких філософських побудов. Таким чином, логічний рівень є підставою для створення інтерпретаційних моделей свідомості та реального світу, причому останній сам покладається як інтенційний масив свідомості як якась основа, субстрат сприйняття та подальшого конструювання феноменів. Цей рівень або підстава природним чином пов'язаний з більш менш напруженим спогляданням своєї індивідуальності, що розуміється як система смислових форм свідомості, що перетворює (трансформує) факти і форми культурно-історичного розвитку людства на факти і форми внутрішнього, прихованого життя духу. Ще один важливий момент, пов'язаний із поняттям трансцендентальної основи феноменального ряду.

У Гуссерля ця підстава постає як якась передзаданість, передчуття, апріорність, що спочатку і до кінця визначає весь можливий досвід свідомості. У той же час, ця основа не присутня в досвіді безпосередньо. Необхідні спеціальні технічні процедури (*epoché*, феноменологічна редукція) для того, щоб вийти до цього джерела. У Гуссерля цей процес здійснюється виключно у понятійній та смисловій діяльності свідомості. Різного роду екзистенційні стани, відчуття, інтуїція, містичне споглядання були йому чужі.

Для Гуссерля, понятійність, словесність важливі остільки, оскільки вони так чи інакше поед-

нують безпосередні споглядання і формують досвід свідомості у певну єдність. Значення такої єдності важко переоцінити, Гуссерль вважає, що розглядаючи потік явищ у іманентному спогляданні, ми переходимо від феномена до феномену, кожен із яких є єдність у потоці і сам залучений потоком, і ніколи не приходимо нічого, крім феноменів. По Гуссерлю, у свідомості здійснюється набуття поки що уявного об'єкту, який конститується смисловими актами свідомості, і лише після цього стає можливим сприйняття конкретних об'єктів. Це конституювання має не стільки чуттєвий відтінок, скільки смисловий, постійно відтворюючи та зберігаючи момент осмислення та розуміння. Втім, у рамках природної установки цей момент навіть не усвідомлюється, і для того, щоб це все-таки сталося, потрібна ціла низка феноменологічних процедур.

Метод феноменології полягає у виявленні та експлікації ноєматичної напруженості та сполученості свідомості та предмета. Свідомість у цьому процесі виступає як інтенційна структура, тобто спрямована на предмет, що й уможлиблює всю систему сенсів.

Не заперечуючи в принципі жодного з існуючих визначень свідомості, слід звернути увагу на деякі властивості свідомості, які роблять його хоча б частково об'єктом, що не підлягає редукції, і каменем спотикання для всіх його дослідників. Окрім трьох базових компонентів свідомості, на яких концентрує увагу феноменологія: інтенціональність, темпоральність і ноєматичність, можна вказати на інші її характеристики – емерджентність та дисипативність.

Свідомість, за аналогією з іншими самоорганізуючими системами є дисипативною структурою чи сукупністю структур, що перетворює конгломерат розрізнених вражень, переживань, станів на складно організовану систему, яка переробляє хаотичні імпульси на порядок вищого рівня. Фактично, подібні функції виконує вся наша психіка загалом, свідомість виступає тут найбільш інтегративним механізмом, що перетворює хаос на структуру.

Це просте за своєю суттю осмислення свідомості призводить до далекоюсяжних висновків і продукує питання про наявність таких фундаментальних властивостей свідомості, які не підлягають феноменологічній редукції. Серед цих властивостей можна виділити інтенціональність і предметність свідомості, наявність темпоральних структур, які неможливо укласти в дужки. Нередукованими компонентами є також загальні ноєматичні структури чи тенденція перетворення результатів діяльності свідомості на сенс. Особливо слід відзначити структури ідеалії, що не редукуються, наприклад, відношення червоного кольору, як ідеального предмета до його тонів або відтінків.

Ми можемо звернутися до позиції «Ідей І» щодо погляду на подібні сутності. Так Гуссерль каже: «Колір взагалі відрізняється від тону взагалі... Індивідууми сутності кольору та індивідууми сутності тону інтуїтивно «уявляються». Вони присутні водночас і в певному вигляді як фантазійного (без постулювання існування), так і сутнісного погляду» [2, с. 18].

Цей пункт дуже важливий, оскільки Гуссерль ясно свідчить про те, що можлива радикальна зміна природної установки, тобто *epoche* передбачається для досягнення абсолютної чистої можливості. Це також означає, що метод інтуїції сутності або ейдетична редукція передбачає *epoche*, або, краще сказати, феноменологічну редукцію. Але різниця між цими двома методами ще більш суттєва: обидва вважаються базовою формою всіх спеціальних трансцендентальних методів. Абсолютно чиста можливість Гуссерля тут відноситься не прямо до чистої можливості в сенсі *epoche*, а до такої в сенсі фантазії: «Тільки якщо ми усвідомимо цей зв'язок, свідомо виведемо його з гри і таким чином звільнимо найширший екологічний обрій варіантів від усіх зв'язків, всього досвіду, ми створимо повну чистоту. Тут ми опиняємося, умовно кажучи, у чистому фантастичному світі, у світі абсолютно чистих можливостей. Кожна така можливість тепер може стати центральною ланкою для можливих чистих варіацій, кожен з яких є абсолютно чистим ейдосом. Звідси і виходить різний ейдос кольорів і тонів, вони різні з погляду того, що сутнісно вбачається у них. [5, с. 424–425].

Різниця між *epoche* та ейдетичною редукцією полягає в тому, що теза про заперечення реальності може бути дана лише в чистій можливості в сенсі *epoche*, без протиставлення цієї реальності. Ейдетична редукція передбачає можливість здійснення *epoche*, але воно не може бути дано одним лише спогляданням сутності. Завжди відсилаючи до можливої реальності чи реальної можливості, фантазія є реалізацією чистої можливості у сенсі *epoche*.

Ейдетична редукція відрізняється від методу *epoche* насамперед у методологічному відношенні. Завдяки уяві виявиться самоданність чистої сутності. Байдужість у ейдетичній редукції можна порівняти з бездіяльністю та незацікавленістю, але ейдетична редукція за своєю природою завжди повинна брати до уваги можливу реальність чи реальну можливість. Вільна варіація фантазії дійсно є особливою методологічною формою сприйняття, але така фантазія не може ґрунтуватися на самій собі, як *epoche*. З одного боку, фантазія немає нічого спільного з претензією на самоданність і неупередженість, а швидше передбачає самоданність безпосереднього сприйняття. З іншого боку, воно передбачає *epoche*, яка дає уяві

простір для вільної варіації. Можна поставити питання, чи є усунення всіх положень буття тут виключно досягненням вільної варіації уяви чи ні. Це малоймовірно, оскільки уява – лише один із трьох елементів ейдетичного мислення.

Редукція – це вільна варіація фантазії, реальна дія, що дозволяє проявитися чистій сутності, сприйняття сутності (самоданність сутності та сприйняття; наприклад, конкретна єдність по суті). Лише через вільну варіацію фантазії можна побачити чисту сутність свідомості, але вона не може нічого вирішити щодо самоданності чистої сутності. Однак вільна варіація має важливе методологічне значення для ейдетичної редукції.

У цій свободі варіацій можна знайти реальність чистої сутності свідомості. Свобода варіацій – це чиста можливість сутності, коли реальність є однією з можливостей серед інших можливостей. Чиста можливість у сенсі суцього відмінна від можливості у сенсі *epoche*, але тут перше передбачає друге. Це реалізація чистої спроможності у сфері трансцендентальної свідомості через сприйняття сутності.

Результати застосування феноменологічної редукції також є фантазійними компонентами чистого досвіду і не підлягають укладенню в дужки. На особливу увагу заслуговує також нередуковане чисте-«Я» Гуссерля. Феноменологічна редукція емпіричної самості дає чисте трансцендентальне Я з певним набором постійних особливостей. Крім згаданих нередукованих компонентів, що належать свідомості безпосередньо, за його природою, можна вказати на нередукованість містичних уявлень, релігійних ідей, трансцендентних сутностей та пов'язаних з ними станів, проте ця тема виходить за рамки даного дослідження.

Висновки. Слід відзначити, що подальші дослідження в рамках феноменологічної теорії і розкриття її евристичного потенціалу передбачають, окрім всього іншого, реінтерпретацію поняття свідомості в світі сучасних наукових досліджень. Якщо емерджентність свідомості і її компонентів давно є предметом розгляду у філософії і психології (т. зв. емерджентний матеріалізм), то дисипативна природа свідомості нечасто обговорюється у якості базової теорії. Саме на цій основі можна будувати феноменологічну інтерпретацію ноематичних структур і принципи застосування феноменологічного методу принаймні у дослідженнях у царині теорії культури, психології особистості тощо.

Література

1. Henry M. Nicht-intentionale Phänomenologie und Gegen-Reduktion. In: Epoché und Reduktion. Formen und Praxis der Reduktion in der Phänomenologie. Hrsg. Von R. Kühn und M. Staudigl. Würzburg, Königshausen & Neumann, 2003. S. 65–78.

2. Husserl E. *Husserliana*. Bd. III.1. *Ideen zu einer reinen Phänomenologie und Phänomenologischen Philosophie*. Haag: Nijhoff, 1976. 476 s.
3. Husserl E. *Gesammelte Werke, Husserliana*. B. 34. *Zur Phänomenologischen Reduktion. Texte aus dem Nachlass (1926–1935)*. Springer, 2002. 657 s.
4. Husserl E. *Gesammelte Werke, Husserliana*. B. 7. *Einführung in die Phänomenologie der Erkenntnis*. 1909. Springer, 2005. 192 s.
5. Husserl E. *Erfahrung und Urteil. Untersuchungen zur Genealogie der Logik*. Redigiert und hrsg. von Landgrebe, Ludwig. Hamburg, 1964. 478 s.
6. Janicaud D. *Reduktion und minimalistische Phänomenologie*. In: *Epoché und Reduktion. Formen und Praxis der Reduktion in der Phänomenologie*. Hrsg. von R. Kühn und M. Staudigl. Würzburg, Königshausen & Neumann, 2003. S. 141–152.
7. Luft S. *Die Konkretion des Ich und das Problem der Ichspaltung in Husserls phänomenologischer Reduktion*. In: *Epoché und Reduktion. Formen und Praxis der Reduktion in der Phänomenologie*. Hrsg. von R. Kühn und M. Staudigl. Würzburg, Königshausen & Neumann, 2003. S. 31–49.
8. Marbach E. *Das Problem des Ich in der Phänomenologie Husserls*. Martinus Nijhoff, Den Haag, 1974. 348 s.
9. Patočka J. *Epoché und Reduktion*. In: *Bewusstsein. Gerhart Funke zu eigen*. Hrsg. von A. J. Bucher; H. Drühe; Th. Seeböhm. Bonn, 1975. S. 75–85.
10. Spiegelberg H. *The Phenomenological Movement. A Historical Introduction*. 2 ed. Springer-Science, 1971. 391 s.
11. Zahavi D. *Husserl & Transcendental Intersubjectivity. A Response to the Linguistic Pragmatic Critique*. Ohio University Press, 2001. 272 s.

Анотація

Гриценко А. Л. Феноменологія свідомості: про нередуковані компоненти досвіду. – Стаття.

У статті розглядається феноменологічна редукція, яка виступає одним з головних понять вчення Гуссерля, шляхом, що дозволяє здійснити перехід від речей до феноменів, а від них до безпосереднього споглядання сутності. У рамках розробки та застосування різних форм редукції, разом з принципом *epoché*, ставиться питання про умови застосування цих методів і про можливість існування нередукованих компонентів нашого досвіду. Проблема полягає не тільки в пошуку та експлікації таких даних, але, зрештою, і в можливості та межах самої феноменологічної редукції. Важлива частина цієї проблеми – це питання про причини неможливості застосування редукції у тих чи інших випадках, і у тому, чи пов'язано це з характеристиками самої свідомості.

Ціль дослідження полягає у визначенні та експлікації такої теоретичної моделі свідомості, що дозволить проявити всі надзвичайно різноманітні компоненти досвіду без обмежень, які накладає класична феноменологія. Слід враховувати, що свідомість зовсім не є якимось теоретичним конструктом, а виступає у якості живого процесу, екзистенціальним проявом людини або ж самою екзистенцією, яка

розкривається у численних актах світоспоглядання і смислоутворення.

Ключові слова: феноменологія, досвід, свідомість, горизонт свідомості, феноменологічна редукція, епохе, мова, сенс, інтерпретація.

Summary

Hrytsenko A. L. Phenomenology of consciousness: on the unreduced components of experience. – Article.

The article considers phenomenological reduction is considered, which is one of the main concepts of Husserl's teaching, a way that allows the transition from things to phenomena, and from them to the direct contemplation of the essence. Within the framework of the development and application of various forms of reduction, together with the principle of *epoché*, the question arises about the conditions of application of these methods and about the possibility of the existence of non-reduced components of our experience. The problem lies not only in finding and explicating such data, but ultimately in the possibility and limits of the phenomenological reduction itself. An important part of this problem is the question of the reasons for the impossibility of applying reduction in certain cases, and whether it is related to the characteristics of consciousness itself.

The goal of the study is to define and explicate such a theoretical model of consciousness, which will allow to manifest all extremely diverse components of experience without the limitations imposed by classical phenomenology. It should be taken into account that consciousness is not a theoretical construct at all, but acts as a living process, an existential manifestation of a person or existence itself, which is revealed in numerous acts of worldview and meaning-making. Also, an important task is the definition and explanation of the phenomenon of irreducibility itself in the phenomenological discourse and the preliminary classification of irreducible forms of consciousness.

Phenomenology turns consciousness into one of the main subjects of philosophy, makes it an agent responsible for the constitution of the world and the formation of meaningful structures. At the same time, phenomenological reduction is one of the main concepts of this theory, a way that allows the transition from things to phenomena, and from them to the direct contemplation of the essence, a movement already mentioned in Platonism and which is the core of the phenomenological method.

Within the framework of the development and application of various forms of reduction, together with the principle of *epoché*, the question of the conditions of application of these methods and the possibility of the existence of non-reduced components of our experience is quite relevant. The problem lies not only in finding and explicating such data, but ultimately in the possibility and limits of the phenomenological reduction itself. An important part of this problem is the question of the reasons for the impossibility of applying reduction in certain cases, and whether it is related to the characteristics of consciousness itself.

Keywords: phenomenology, experience, consciousness, horizon of consciousness, phenomenological reduction, Epoché, language, meaning, interpretation.